Тема 6. Правове регулювання банківських послуг в ЄС

ПЛАН

1. Правові засади спільного ринку банківських послуг в ЄС.
2. Принципи європейського банківського права.
3. Основні моделі здійснення регулювання та нагляду за банківським сектором у державах ЄС.
4. Види банківських послуг у державах ЄС.
5. Захист прав споживачів банківських послугу у ЄС.

1. Правові засади спільного ринку банківських послуг в ЄС

ДЖЕРЕЛА БАНКІВСЬКОГО ПРАВА ЄС

- ПЕРВИННІ
- ВТОРИННІ

ПЕРВИННІ ДЖЕРЕЛА «acquis communautaire»

- Договір про заснування Європейського Співтовариства від 25 березня 1957 року;
- Договір про Європейський Союз від 07 лютого 1992 року;
- Інші засновницькі документи ЄС

ВТОРИННІ ДЖЕРЕЛА:

- РЕГЛАМЕНТИ
- ДИРЕКТИВИ
- РІШЕННЯ
- НОРМАТИВНІ АКТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ
- МІЖНАРОДНІ АКТИ ЩОДО БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СУМІСНИМ ПИТАННЯМ, УЧАСНИКАМИ ЯКИХ Є ДЕРЖАВИ—ЧЛЕНИ ЄС
- СУДОВІ ПРЕЦЕДЕНТИ
- НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО, АКТИ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОРГАНІВ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ ДЕРЖАВ—ЧЛЕНІВ ЄС

ДИРЕКТИВИ

- – Директива Європейського Парламенту та Ради 2001/24/ЄС від 4 березня 2001 р. про реорганізацію та ліквідацію кредитних організацій регулює порядок реорганізації і ліквідації кредитних інститутів;
- – Директива Ради 2006/49/ЄС від 14 червня 2006 р.: містить правила щодо достатності капіталу кредитних інститутів;
- – Директива Ради 86/635/ЄЕС від 8 грудня 1986 р.: регулює умови та порядок складання фінансової звіт- ності кредитних організацій. У 2002 р., після впровадження однакових міжнародних стандартів звітності (Регламент ЄС № 1606/2002 від 19 липня 2002 р.), до даної директиви були внесені значні зміни на основі положень Директиви Європейського парламенту та Ради 2003/51/ЄС від 18 червня 2003 р.;
- – Директива Європейського парламенту та Ради 94/22/ЄС від 30 травня 1994 р.: регулює схеми гарантій повернення вкладів;
- – Директива Ради 93/22/ЄС від 19 травня 1993 р. містить у собі норми щодо інвестиційних послуг у сфері операцій з цінними паперами (Директива про інвестиційні послуги);
- – Директива Європейського парламенту та Ради Європи 2002/87/ЄС від 16 грудня 2002 р.: закріплює положення про додатковий нагляд за кредитними інститутами, які є частиною фінансових конгломератів.

2. Принципи європейського банківського права.

Директива Європейського Парламенту 2006/48/ЄС від 14 червня 2006 р.

1) принципи рівності у здійсненні діяльності кредитними та фінансовими інститутами на території Європейського Союзу незалежно від місця реєстрації;
2) принцип добросовісної конкуренції;
3) встановлення незалежності центрального банку;
4) принцип консолідованого нагляду та порядок надання звітів (основного інструменту нагляду) кре- дитними інститутами;
5) принцип встановлення однакових вимог пруденційного нагляду для всіх кредитних організацій Європейського Союзу (приведення основних фінансових показників та вимог щодо діяльності європейських кредитних організацій до єдиних стандартів);
6) принцип співробітництва між органами нагляду Європейського Союзу за здійсненням банківської діяльності;
7) принцип взаємного визнання державами-членами національних ліцензій на здійснення банківської діяльності.

3. Основні моделі здійснення регулювання та нагляду за банківським сектором у державах ЄС.

Європейський банківський союз

- створено 29.06.2012 року
- сформовано єдину системубанківського нагляду

Європейський банківський союз передбачає:

1. Єдиний механізм нагляду (Single Supervisory Mechanism);
2. Єдиний механізм санації (Single Resolution Mechanism);
3. Європейську систему гарантування вкладів (European Deposit Guarantee Scheme).

Єдиний механізм нагляду

передбачає передачу окремих повноважень з пруденційного нагляду за діяльністю кредитних установ від національних органів держав-членів зони євро до Європейського центрального банку. Держави-члени ЄС, які не є учасницями зони євро, можуть добровільно приєднатися до Єдиного механізму нагляду ЄС.

Єдиний механізм санації

- передбачає створення єдиних загальноєвропейських правил надання фінансової допомоги проблемним та неплатоспроможним кредитним установам, а також єдиних правил виведення неплатоспроможних кредитних установ з ринку
- застосовується не тільки до кредитних установ держав-членів зони євро, а й до кредитних установ інших держав, які здійснюють діяльність на території відповідних держав

Європейська система гарантування вкладів

передбачає створення загальноєвропейської системи страхування депозитів, стійкої до національних економічних криз та спрямованої на мінімізацію негативного впливу, спричиненого неплатоспроможністю кредитних установ, на національні економіки

Моделі здійснення регулювання та нагляду за банківським сектором

- секторальна модель, яка полягає в існуванні у країнах певних органів, що здійснюють нагляд за діяльністю окремих секторів: банківського, страхового ринку, ринку цінних паперів тощо (Греція, Іспанія, Італія, Люксембург, Кіпр, Литва, Португалія, Словенія, Франція);
- модель концентрації всіх наглядових функцій в єдиному наглядовому органі (Німеччина, Фінляндія, Швеція, Швейцарія, Польща, Естонія, Бельгія, Румунія, Болгарія, Австрія тощо);
- модель розподілу повноважень щодо нагляду за ринком та щодо пруденційного нагляду, або функціонально орієнтована модель Twin Peaks (Велика Британія, Нідерланди).

4. *Види банківських послуг у державах ЄС.*

Види банківських послуг

- Прийом депозитів та інших коштів на зворотній основі.
- Надання кредитів (споживчий, іпотечний кредити, факторинг з правом або без права регресу, фінансування комерційних операцій (форфейтинг).
- Фінансовий лізинг.
- Послуги по переказу грошей.
- Випуск та обслуговування платіжних засобів (наприклад, кредитних карток, дорожніх та банківських чеків).
- Надання гарантій та поручительств.
- Торгівля за власний рахунок або за рахунок клієнтів (операції за дорученням клієнтів або від свого імені):
- інструментами грошового ринку (чеки, векселі, депозитні сертифікати тощо);
- валютою;
- фінансовими ф'ючерсами та опціонами;
- інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках;
- цінними паперами, що підлягають обігу.
- Участь у випуску цінних паперів та надання послуг, пов'язаних з таким випуском.
- Надання підприємствам консультацій щодо структури капіталу, промислової стратегії та пов'язаних з цим питань, а також надання консультацій та послуг стосовно злиття та придбання підприємств.
- Посередництво на міжбанківських ринках.
- Управління портфелем цінних паперів та надання консультацій щодо такого управління.
- Зберігання та управління цінними паперами.
- Надання довідкової інформації (надання консультаційних та інформаційних послуг).
- Послуги зі зберігання в сейфі.

6. Захист прав споживачів банківських послугу у ЄС

Правові засади

- Директива Ради 87/102/ЄЕС від 22 грудня 1986 р. про наближення законів, підзаконних та адміністративних положень держав—членів щодо споживчого кредиту зі змінами, внесеними Директивою 90/88/ЄЕС від 22 лютого 1990 р. та Директивою 98/7/ЄС від 16 люто- го 1998 р.;
- Директива Ради 93/13/ЄЕС від 5 квітня 1993 р. щодо нечесних умов в договорах зі споживачами;
- Директива 94/19/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 1994 р. щодо схем гарантування депозитів зі змінами, внесеними Директивою Європейського Парламенту та Ради 2005/1/ЄС від 9 березня 2005 р.;
- Директива 97/5/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 січня 1997 р. щодо транскордонних переказів;
- Директива 97/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 1997 р. про захист споживачів у сфері дистанційних договорів зі змінами, внесеними Директивою Європейського Парламенту та Ради від 23 вересня 2002 р. та Директивою Європейського Парла- менту та Ради від 11 травня 2005 р.;
- Рекомендація Комісії 87/598/ЄЕС від 8 грудня 1987 р. про Європейський кодекс поведінки в сфері електронних платежів (Відносини між фінансовими установами, торгівцями та установами з надання послуг та споживачами);
- Рекомендація Комісії 88/590/ЄЕС від 17 листопада 1988 р. щодо систем платежів та, зокрема, відносин між володільцями платіжних карток та їх емітентами;
- Регламент (ЄС) 2560/2001 Європейського Парламенту та Ради від 19 грудня 2001 року щодо транскордонних платежів у євро.

Напрями захисту прав споживачів:

- захист прав споживачів у сфері споживчих кредитів;
- захист прав споживачів у сфері використання спеціальних платіжних засобів;
- захист прав споживачів у сфері міжнародних переказів;
- захист прав вкладників банків.